

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. lapkričio 9 d.*

Byloje C-346/05

dėl *Cour du travail de Liège* (Belgija) 2005 m. rugsėjo 6 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2005 m. rugsėjo 22 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Monique Chateignier

prieš

Office national de l'emploi (ONEM),

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro penktosios kolegijos pirmininko pareigas einantis septintosios kolegijos pirmininkas J. Klučka, teisėjai R. Silva de Lapuerta (pranešėja) ir J. Makarczyk,

* Proceso kalba: prancūzų.

generalinė advokatė C. Stix-Hackl,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Office national de l'emploi* (ONEM), atstovaujamos advokato R. Joly,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Wimmer,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo *avvocato dello stato* G. Aiello,
- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos V. Kreuzschitz ir J.-P. Keppenne,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone,
nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su EB 39 straipsnio 2 dalies ir 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1, toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), 3 straipsnio 1 dalies ir 67 straipsnio 2 ir 3 dalių išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant bylą tarp M. Chateignier ir *Office national de l'emploi* (toliau – ONEM) dėl pastarosios atsisakymo jai skirti bedarbio pašalpas neišdirbus bent dienos Belgijoje, kurioje ji gyvena prašymo dėl šių pašalpų pateikimo dieną.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

- 3 Reglamento Nr. 1408/71 3 straipsnio 1 dalis numato:

„Laikantis šio reglamento specialių nuostatų, vienos iš valstybių narių teritorijoje gyvenantiems asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, pagal bet kurios

valstybės narės teisės aktus priklauso tos pačios prievolės ir jie naudojami tomis pačiomis išmokomis, kaip ir valstybės piliečiai.“

4 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 67 straipsnio 2 ir 3 dalis:

„2. Valstybės narės, pagal kurios teisės aktus teisės į išmokas įgijimas, išsaugojimas ar atgavimas priklauso nuo įgytų pagal darbo sutartį darbo laikotarpių, kompetentinga įstaiga reikiamu mastu atsižvelgia į draudimo ar darbo pagal darbo sutartį laikotarpius, įgytus pagal bet kurios kitos valstybės narės teisės aktus, tartum šie darbo pagal darbo sutartį laikotarpiai būtų įgyti pagal jos administruojamus teisės aktus.

3. Išskyrus 71 straipsnio 1 dalies a punkto ii papunktyje ir b punkto ii papunktyje nurodytus atvejus, 1 ir 2 dalių nuostatų taikymas priklauso nuo atitinkamo asmens pastaruoju metu įgytų:

— pagal 1 dalį – draudimo laikotarpių,

— pagal 2 dalį – darbo pagal darbo sutartį laikotarpių,

remiantis teisės akty, pagal kuriuos prašoma skirti išmokas, nuostatomis.“

Nacionalinės teisės aktai

5 Tuo metu, kai ONEM atsisakė skirti bedarbio pašalpas M. Chateignier, galiojo 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus dekretas dėl bedarbystės reglamentavimo (1991 m. gruodžio 31 d. *Moniteur Belge*, p. 29888, toliau – Karaliaus dekretas).

6 Karaliaus dekreto 37 straipsnio 2 dalis nustato:

„(Skiriant bedarbio išmokas) atsižvelgiama į užsienyje atliktą darbą, jeigu jį dirbant Belgijoje būtų gaunamos socialinio draudimo išskaitos, įskaitant ir bedarbystės srityje.“

7 Karaliaus dekreto 43 straipsnio 1 dalies trečiojoje pastraipoje nustatyta:

„35, 36 straipsniai, 37 straipsnio 2 dalis ir 38 straipsnio 2 dalis taikomi tik tiek, kiek nustatyta tarptautinėje konvencijoje. Tačiau 35 ir 36 straipsniai taikomi ir 1976 m. gruodžio 13 d. Įstatyme, patvirtinančiame dvišalius susitarimus dėl darbuotojų iš užsienio įdarbinimo Belgijoje, išvardytų šalių piliečiams.“

8 Šio 43 straipsnio atitiktis Konstitucijai buvo ginčijama *Cour de cassation* (Belgija), kuris 2002 m. kovo 25 d. priėmė sprendimą dėl šios nuostatos netaikymo.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 9 Prancūzijos pilietė M. Chateignier 1994 m. spalio 8 d. susituokė su Belgijos piliečiu ir apsigyveno Belgijoje.
- 10 1994 m. spalio 17 d. M. Chateignier užpildė prašymą dėl bedarbio pašalpų skyrimo, kuriame nurodė, kad ji yra Prancūzijos pilietė. Vėliau ji pateikė antrą prašymą, kuriame šį sykį nurodė, kad ji įgijo Belgijos pilietybę dėl santuokos. Būtent šis prašymas su jo priedais 1994 m. gruodžio 9 d. buvo nusiųstas kompetentingai regioninei institucijai. 1995 m. vasario 1 d. Sprendimu pastaroji pritarė pareiškėjos prašymui dėl šių pašalpų skyrimo nuo prašymo pateikimo dienos.
- 11 Persikauščiusi gyventi į kitą vietą, M. Chateignier 1995 m. spalio 2 d. kompetentingai institucijai pateikė naują dokumentą, kuriame nurodė, kad vis dar turi Prancūzijos pilietybę. Buvo pradėtas tyrimas, per kurį buvo nustatyta, kad ji išsaugojo Prancūzijos pilietybę.
- 12 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimu ONEM atsisakė M. Chateignier mokėti bedarbio pašalpas nuo 1995 m. gruodžio 18 d., motyvuodama tuo, kad, atsižvelgiant į jos pilietybę ir į tai, kad ji Belgijoje neišdirbo nė vienos dienos, ji neturi teisės į šias pašalpas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, kadangi pagal minėtą 2002 m. kovo 25 d. *Cour de cassation* sprendimą pagrindinėje byloje negalima taikyti Karaliaus dekreto 43 straipsnio, ONEM, reikalaujama įgyto darbo pagal darbo sutartį laikotarpio, galėjo remtis tik Reglamento Nr. 1408/71 67 straipsnio 3 dalimi.

- 13 1995 m. gruodžio 21 d. M. Chateignier, išdirbusi vieną dieną Belgijoje, pateikė naują prašymą dėl bedarbio pašalpų. Dėl šios aplinkybės 1995 m. gruodžio 15 d. ONEM sprendimas buvo panaikintas ir teisė gauti šias pašalpas suinteresuotajam asmeniui buvo pripažinta nuo 1995 m. gruodžio 11 d., t. y. jos naujo prašymo pateikimo dienos.
- 14 Tačiau 1996 m. gegužės 10 d. Sprendime ONEM tvirtino, kad M. Chateignier jos pirmo prašymo pateikimo dieną neįvykdė šioms pašalpomis gauti taikomų sąlygų, ir todėl ji turėjo grąžinti 1994 m. spalio 11 d. – 1995 m. gruodžio 10 d. laikotarpiu neteisėtai gautas sumas.
- 15 Kadangi šį sprendimą kaip pirmoji instancija patvirtino Namuro darbo teismas (*Tribunal du travail de Namur*, Belgija), M. Chateignier dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 16 Šiomis aplinkybėmis Liežo darbo teismas (*Cour du travail de Liège*) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar (EB) 39 straipsnio 2 (dalis) ir Reglamento Nr. 1408/71 3 straipsnio 1 (dalis), kurios užtikrina vienodą požiūrį į valstybių narių darbuotojus bei laisvą asmenų, įskaitant darbuotojus, judėjimą, leidžia Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 67 straipsnio 3 (dalį) aiškinti taip, kad darbuotojas, kuris yra valstybės narės pilietis, privalo atlikti praktiką, kad įgytų teisę į bedarbio pašalpas gyvenamosios vietos valstybėje, nors šios valstybės nacionalinės teisės aktai nenumato tokios pareigos darbuotojui užsieniečiui, nesvarbu, ar jis yra atvykęs iš trečiosios valstybės, ar iš valstybės narės?“

Dėl prejudicinio klausimo

Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtimumo

- 17 Pirmiausia ONEM, pateikdama keturis argumentus, nurodo prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepriimtimumą. Pirma, Teisingumo Teismas neturi kompetencijos vertinti Belgijos teisės atitikties Bendrijos teisei. Antra, Bendrijos teismas, nagrinėdamas prejudicinį klausimą dėl antrinės Bendrijos teisės nuostatos išaiškinimo, negali spręsti dėl jos galiojimo. Trečia, Bendrijos teisė nėra taikoma valstybių, kurios nėra Europos Sąjungos narės, piliečių situacijai, kurią kaip atskaitos tašką palyginimui nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Ketvirta, ONEM tvirtina, kad prielaida, kuria remiamasi prašyme priimti prejudicinį sprendimą, tai yra, kad palankesnės sąlygos taikomos užsieniečiams, kurie nėra Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, nei valstybių narių piliečiams, nėra teisinga.
- 18 Nors pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką EB 234 straipsnio taikymo srityje Teisingumo Teismas nėra kompetentingas spręsti, ar nacionalinė norma atitinka Bendrijos teisę, jis, atsižvelgdamas į nacionalinio teismo nurodytas aplinkybes, gali iš nacionalinio teismo pateiktų klausimų atrinkti tai, kas susiję su Bendrijos teisės aiškinimu, siekdamas sudaryti šiam teismui galimybę išspręsti jo nagrinėjamą teisinę problemą (žr. 1992 m. sausio 28 d. Sprendimo *López Brea ir Hidalgo Palacios*, C-330/90 ir C-331/90, Rink. p. I-323, 5 punktą ir 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, Rink. p. I-10239, 60 punktą).
- 19 Be to, reikia priminti, kad taip pat, remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, tuo atveju, kai klausimai yra suformuluoti netinkamai arba viršijant

Teisingumo Teismui EB 234 straipsniu priskirtas funkcijas, jam paliekama teisė iš visų nacionalinio teismo pateiktų elementų, ir ypač sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, motyvų išrinkti Bendrijos teisės elementus, kuriuos prašoma išaiškinti, ar prireikus, atsižvelgiant į ginčo dalyką, pateikti jų galiojimo įvertinimą (žr. 1978 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Pigs Marketing Board*, 83/78, Rink. p. 2347, 26 punktą ir 1999 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Teckal*, C-107/98, Rink. p. I-8121, 34 punktą).

- 20 Šiuo atžvilgiu iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, jog 1995 m. gruodžio 15 d. ONEM sprendimas neskirti M. Chateignier bedarbio pašalpų yra pagrįstas tik tuo, kad suinteresuotasis asmuo pašalpų mokėjimą užtikrinančią instituciją informavo apie tai, kad priešingai, nei buvo nurodyta jo pirmajame prašyme dėl pašalpų, jis neturėjo Belgijos pilietybės, bet išsaugojo Prancūzijos pilietybę.
- 21 Šiomis aplinkybėmis iš paties sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą teksto matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija gali turėti poveikį vienodo požiūrio principui, ir todėl ji dėl savo pobūdžio patenka į Teisingumo Teismo kompetencijos pagal EB 234 straipsnį sritį.
- 22 Galiausiai, kalbant apie ONEM argumentą, kad pateiktas klausimas yra pagrįstas neteisinga prielaida, reikia konstatuoti, kad tuo atveju, kai iš tikrųjų ar tariamai egzistuoja analizės dėl teisingo nacionalinės teisės aktų aiškinimo, ypač dėl jų tikslios taikymo srities, skirtumai tarp administracinių ar teisminių valstybės narės institucijų, Teisingumo Teismas neturi nuspręsti, koks aiškinimas atitinka ar labiausiai atitinka Bendrijos teisę. Tačiau jis, atsižvelgdamas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo aprašytą faktinę ir teisinę situaciją, turi

aiškinti Bendrijos teisę, siekdamas šiam teismui pateikti informacijos, naudingos sprendimui šio teismo nagrinėjamoje byloje priimti (žr. 2001 m. vasario 1 d. Sprendimo *Mac Quen ir kt.*, C-108/96, Rink. p. I-837, 18 punktą).

- 23 Iš pirmesnių svarstymų matyti, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl esmės

- 24 Nors formaliai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo prašymą apribojo tik Reglamento Nr. 1408/71 3 straipsnio 1 dalies ir 67 straipsnio 2 ir 3 dalių išaiškinimu, palygindamas ieškovės pagrindinėje byloje situaciją su ne Bendrijos darbuotojų situacija, tai netrukdo Teisingumo Teismui pateikti nacionaliniam teismui visapusiško Bendrijos teisės aiškinimo, kuris gali būti naudingas sprendimui šio teismo nagrinėjamoje byloje priimti, nepaisant to, ar (nacionalinis teismas) apie tai užsiminė savo pateiktuose klausimuose (žr. būtent 1990 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *SARPP*, C-241/89, Rink. p. I-4695, 8 punktą ir 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Trojani*, C-456/02, Rink. p. I-7573, 38 punktą).

- 25 Šiuo atžvilgiu reikia pripažinti, kad pagrindinėje byloje turi būti išaiškintas Bendrijos teisės vienodo požiūrio į Bendrijos darbuotojus principas, nes, kaip aiškiai matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, siekdami gauti bedarbio

pašalpas kitos nei Belgijos Karalystė valstybės narės pilietis ir šios valstybės pilietis nėra vienodai vertinami, nors jie yra panašiose situacijose.

- 26 Kadangi pagal sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Belgijos piliečio, „užsienyje dirbusio pagal darbo sutartį, darbas yra prilyginamas darbui Belgijoje, kuris suteikia teisę į socialinio draudimo išskaitas, įskaitant bedarbio draudimą, nors (Bendrijos piliečio iš kitos nei Belgijos Karalystė valstybės narės) bet koks darbas užsienyje, išskyrus Europos Sąjungos piliečiams taikomas specialias nuostatas, nėra pripažįstamas“, atsižvelgiant į vienodo požiūrio į Bendrijos darbuotojus principą, reikia išnagrinėti, ar tokios pasekmės atitinka Bendrijos teisę.
- 27 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad M. Chateignier pirmo jos prašymo pateikimo dieną turėjo Prancūzijos pilietybę ir kaip Europos Bendrijos valstybės narės pilietė turėjo leidimą apsigyventi.
- 28 Be to, šis prašymas parodo, kad ji pateikęs asmuo buvo įsiregistravęs kaip darbo ieškantis asmuo. Taip pat akivaizdu, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos išmokos yra bedarbio išmokos Reglamento Nr. 1408/71 67–71 straipsnių prasme.
- 29 Iš to matyti, kad M. Chateignier, kaip valstybės narės pilietė ieškanti darbo kitoje valstybėje narėje, patenka į EB 39 straipsnio taikymo sritį, ir todėl jai taikomas vienodo požiūrio principas, numatytas šios nuostatos antroje dalyje. Kalbant apie

socialinį draudimą, tokia teisė, be kita ko, konkrečiai įtvirtinta Reglamento Nr. 1408/71 3 straipsnio 1 dalyje.

- 30 Dėl šios teisės taikymo srities Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad tokiomis nuostatomis, šiuo atveju EB 39 straipsniu, siekiama panaikinti visas priemones, kuriomis laisvo darbuotojų judėjimo srityje kitos valstybės narės piliečiui taikomi griežtesni reikalavimai arba dėl kurių jis atsiduria nepalankioje situacijoje teisės požiūriu, palyginti su piliečio situacija tokiomis pačiomis aplinkybėmis (žr. 1984 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Haug-Adrion*, 251/83, Rink. p. 4277, 14 punktą).
- 31 Pagrindinėje byloje nėra jokių abejonių, kad ONEM, taikydamą Reglamente Nr. 1408/71 nustatytas taisykles, skirtingai vertina Belgijos piliečius ir kitų valstybių narių piliečius.
- 32 Toks skirtingas vertinimas gali būti pateisinamas, tik jei jis pagrįstas nuo suinteresuotųjų asmenų pilietybės nepriklausančiomis objektyviomis priežastimis ir yra proporcingas nacionalinės teisės siekiamo teisėto tikslo atžvilgiu (1996 m. gegužės 23 d. Sprendimo *O'Flynn*, C-237/94, Rink. p. I-2617, 19 punktas ir 2004 m. kovo 23 d. Sprendimo *Collins*, C-138/02, Rink. p. I-2703, 66 punktas).
- 33 Pagrindinėje byloje nei ONEM, nei Belgijos vyriausybė Teisingumo Teismui pateiktose pastabose nepateikė įrodymų, galinčių pateisinti nukrypimą nuo vienodo požiūrio principo pirmesniame punkte nurodytomis sąlygomis.

- 34 Žinoma, Reglamento Nr. 1408/71 67 straipsnio 2 ir 3 dalių formuluotė leidžia valstybėms narėms teisės į bedarbio išmokas įgijimui, išsaugojimui ar atgavimui taikyti įgytų darbo pagal darbo sutartį laikotarpių sąlygą pagal teisės aktų, kuriais remiantis prašoma išmokų, nuostatas.
- 35 Tačiau nei iš bylos medžiagos, kurią Teisingumo Teismui perdavė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nei iš Belgijos vyriausybės pastabų nematyti, kad nacionalinės teisės aktai reikalauja, jog šie darbo laikotarpiai būtų įgyti kalbant apie Belgijos darbuotojus, kurie tokius laikotarpius įgijo kitoje valstybėje narėje.
- 36 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: EB 39 straipsnio 2 dalis ir Reglamento Nr. 1408/71 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad jos draudžia nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos gyvenamosios vietos valstybės narės kompetentinga institucija kitos valstybės narės piliečiui atsisako suteikti teisę į bedarbio pašalpas, motyvuodama tuo, kad prašymo dėl pašalpų pateikimo dieną suinteresuotasis asmuo šios gyvenamosios vietos valstybės narės teritorijoje nebuvo išdirbęs tam tikro laikotarpio, nors tokia sąlyga šios valstybės narės piliečiams netaikoma.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 37 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

EB 39 straipsnio 2 dalis ir 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97, 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad jos draudžia nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos gyvenamosios vietos valstybės narės kompetentinga institucija kitos valstybės narės piliečiui atsisako suteikti teisę į bedarbio pašalpas, motyvuodama tuo, kad prašymo dėl pašalpų pateikimo dieną suinteresuotasis asmuo šios gyvenamosios vietos valstybės narės teritorijoje nebuvo išdirbęs tam tikro laikotarpio, nors tokia sąlyga šios valstybės narės piliečiams netaikoma.

Parašai.